

DECIZIE

27 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Serghei
Luncă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul de Poliție
Soroca, cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și
obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care
a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și
menținută hotărârea din 26 octombrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă:

La 25 mai 2021, Luncă Serghei a înaintat acțiune în instanța de contencios
administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea
actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului
administrativ individual favorabil.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 11 martie 2021, s-a adresat către Casa
Teritorială de Asigurări Sociale Soroca cu o cerere de recalculare a pensiei pentru
vechime în muncă stabilită, ținând cont de înlesnirile: 2 luni vechime în muncă
pentru o lună de serviciu, însă prin decizia din 15 martie 2021 cererea sa a fost
respinsă pe motiv că, ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 96 din 20 martie 2018
prevede eliberarea confirmărilor pentru stabilirea pensiei pentru funcționarii publici
cu statut special și nu recalcularea, respectiv temei de recalculare a pensiei stabilite
la 08 noiembrie 2005 în baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993 nu există.

La 19 martie 2021, reclamantul a adresat o cerere Casei Naționale de Asigurări
Sociale, solicitând verificarea deciziei CTAS Soroca din 15 martie 2021 și anularea
acesteia ca fiind contrară prevederilor legale, iar la 23 aprilie 2021, a recepționat
răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care i s-a comunicat că temei
de abrogare a deciziei CTAS Soroca și de recalculare a pensiei nu este, deoarece
perioada de activitate în cadrul izolatorului de detenție provizorie al poliției nu poate
fi raportată la prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994.

Reclamantul consideră că decizia contestată este neîntemeiată și pasibilă de anulare, deoarece a activat în cadrul organelor de poliție o perioadă de 20 ani 01 lună și 07 zile, din care 6 ani 01 lună și 23 zile în funcția de polițist pentru pază și escortă al SRP Soroca, polițist pentru pază și escortă a CRP Soroca, polițist pentru pază și escortă al CPS Soroca, polițist și polițist-șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Soroca, iar conform art. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei persoanelor din trupele organelor afacerilor interne, care au efectuat serviciul în izolatoarele de urmărire penală, se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

Potrivit reclamantului, la momentul stabilirii pensiei – 08 noiembrie 2005, nu s-a ținut cont de prevederile normei indicate, ce erau în vigoare și urmau să fie aplicate în mod obligatoriu, iar refuzul de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă va duce la încălcarea drepturilor sale. Or, opina pârâtului precum că, perioada de activitate în cadrul izolatorului de detenție provizorie al poliției nu poate fi raportată la prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994, este una eronată, fiind o interpretare greșită a prevederilor legale.

Reclamantul a susținut că Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, de rând cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, urmau a fi respectate și executate întocmai la momentul stabilirii pensiei sale, deoarece executarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 era obligatorie și nu depindea de dorința și capacitatea agenților statului de a înțelege și interpreta norma legală.

Astfel, prin acțiunile pârâtului, reclamantului i se cauzează un prejudiciu material și moral, fiind tratat diferit de colegii cu care au muncit și care se pensionează mai târziu, fiind discriminat, iar deoarece suma pensiei integrale nu a fost calculată și plătită la timp din vina funcționarilor pârâtei, suma respectivă urmează să fie încasată de la aceasta fără limite de timp, adică din ziua stabilirii inițiale a pensiei.

Reieșind din cele expuse, reclamantul a solicitat anularea deciziei CTAS Soroca nr. 21/2021/2283 din 15 martie 2021 și a răspunsului nr. I-597/21 din 20 aprilie 2021 la cererea prealabilă, obligarea să reexamineze și să recalculeze pensia pentru vechimea în muncă, să achite suma de bani ce constituie diferența de pensie recalculată, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei și restituirea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 25 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a atras în proces în calitate de terț Inspectoratul de Poliție Soroca.

Prin hotărârea din 26 octombrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis parțial acțiunea, fiind anulată decizia CTAS Soroca nr. 21/2021/2283 din 15 martie 2021 privind refuzul în recalcularea pensiei și răspunsul nr. L-597/21 din 20 aprilie 2021 privind respingerea cererii prealabile, cu obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea cuantumului pensiei lui Serghei Luncă, cu achitarea pensiei neachitate, luând în calcul confirmarea nr. 34/48-1852 din 12 februarie 2021, eliberată de Inspectoratul de Poliție Soroca a Inspectoratului General de Poliție, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei. Totodată s-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Serghei Luncă cheltuielile pentru acordarea asistenței

juridice în mărime de 3 000 lei, fiind respinsă compensarea cheltuielilor de judecată în mărimea ce depășește suma de 3000 lei, ca neîntemeiată.

Prin decizia din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 26 octombrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că, Casa Națională de Asigurări Sociale neîntemeiat i-a refuzat recalcularea pensiei, interpretând eronat că perioada de activitate a reclamantului/intimat, în cadrul Batalionului Serviciului Escortă și Pază, nu pot fi raportate la prevederile pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994. Or, colaboratorii care efectuează serviciul de pază, escortare și deținerea persoanelor reținute și arestate în izolatorul de urmărire penală, în prezent au dreptul la calcularea vechimii în muncă, avantaje, cu calcularea a două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

Mai mult, prin confirmarea nr. 34/48-1852 din 12.02.2021, eliberată de Inspectoratul de Poliție Soroca, se denotă întrunirea condițiilor stipulate la pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr.78 din 21.02.1994, cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție.

Instanța de apel a apreciat drept declarativ și argumentul apelantului precum că confirmarea nr. 34/48-1852 din 12.02.2021, eliberată de către Inspectoratul de Poliție Soroca în baza ordinului nr.96 din 20.03.2018 emis de MAI, care a stat la baza calculării perioadei respective cu înlesniri de 1:2, urmează a fi apreciată critic, deoarece certificatul dat vine în contradicție directă cu sensul ordinului nr.96 din 20.03.2018, care recunoaște unele înlesniri pentru stabilirea pensiei angajaților MAI și nicidecum nu se referă la recalcularea pensiei persoanelor cărora deja li s-a stabilit pensia anterior.

La acest capitol, Curtea de Apel Chișinău a reținut că, prin ordinul nr.96 din 20.03.2018 emis de IGP s-au recunoscut unele înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de 10 funcționari publici cu statut special și militari din cadrul MAI, reglementând raporturile de muncă pentru personalul care realizează misiuni de escortă și pază a persoanelor deținute și armonizarea acestora cu reglementările aplicate angajaților altor instituții ce execută atribuții analoge, iar confirmarea nr. 34/48-1852 din 12.02.2021, vine în susținerea aplicabilității ordinului emis posterior pensionării lui Luncă Serghei, în raport cu vechimea în muncă deținută de către ultimul, deci la stabilirea cuantumului pensiei urma să fie luate în calcul și înlesnirile (avantajele) funcțiilor deținute.

Prin ordinul dat s-a specificat că, eliberarea confirmărilor privind înlesnirile prevăzute la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pentru funcționarii publici cu statut special și militarii care și-au îndeplinit serviciul în cererea acestora, de către autoritățile administrative și instituțiile din subordine, prin intermediul subdiviziunilor de resurse umane, conform competenței, va fi determinată de ultimul loc de muncă al solicitantului. În cazul lichidării subdiviziunilor în care solicitanții au activat anterior, confirmările vor fi eliberate de către subdiviziunile, autoritățile administrative sau instituțiile din subordinea MAI, care au devenit succesori de drepturi și obligații sau au preluat competențele subdiviziunilor de poliție reorganizate sau lichidate.

Mai mult ca atât, Curtea de Apel Chișinău a atenționat și asupra faptului că, ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr. 96 din 20 martie 2018, este un act administrativ valabil, produce efectele juridice de rigoare, care urmează a fi aplicate corespunzător, iar simplul dezacord al apelantului cu ordinul menționat, atât timp cât acesta nu a fost anulat, nu reprezintă un temei pentru nerecunoașterea efectelor acestuia.

La 13 octombrie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat prin poșta electronică recursul nemotivat împotriva deciziei din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău. La 09 ianuarie 2023, a înaintat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii de respingere a acțiunii.

La 22 februarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului Luncă Serghei și terțului Inspectoratul de Poliție Soroca, însă Luncă Serghei nu a făcut uz de dreptul lui de a se expune asupra recursului printr-o referință, iar Inspectoratul de Poliție Soroca, prin referința din 21 martie 2023, a solicitat respingerea recursului.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia „Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea recursului, va aplica prevederile cu privire la temeiurile declarării recursului din Codul administrativ în redacția în vigoare la data declarării acestuia.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 12 octombrie 2022, dispozitivul fiind notificat participanților la proces prin poșta electronică la 19 octombrie 2022 (f.d. 111), iar decizia motivată le-a fost comunicată la 28 decembrie 2022 (f.d. 115).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 13 octombrie 2022 (f.d. 112-114), precum și a motivării recursului la 09 ianuarie 2023 (f.d. 116-120), este în termen.

În motivarea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că soluția instanței de apel este una eronată.

Astfel, conform art.48 al Legii nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, pensiile militarilor termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora, se stabilesc de Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern (redacția Legii nr. 282/2016, în vigoare la 01.01.2017).

Totodată, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 1427/2016 cu privire la preluarea atribuțiilor de plată a pensiilor și prestațiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, sistemului penitenciar, ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului și Centrului Național Anticorupție, Casa Națională de Asigurări Sociale efectuează plata pensiilor și prestațiilor sociale începând cu 01.01.2017, în mărimile stabilite de instituțiile menționate la pct. 1 din hotărâre.

Potrivit prevederilor art. 49 pct. (3) din Legea nr. 1544/1993, organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă vechimea în serviciu și solda (câștigul), eliberate de organele abilitate. Instituțiile de forță sunt organele abilitate pentru eliberarea calculului vechimii în serviciu și a soldei bănești, pentru fiecare beneficiar de pensie.

Respectiv, la 11 martie 2021, intimatul s-a adresat la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Soroca cu cerere privind reexaminarea pensiei în condițiile Legii nr. 1544/1993, având în vedere că la 07 noiembrie 2005 a demisionat din funcție. Potrivit dosarului de pensionare, intimatul beneficiază de pensie pentru vechime în muncă, începând cu 08 noiembrie 2005, în cuantum de 50% din suma soldei primite înainte de concediere în baza Legii nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratul General de Carabinieri. Pensia intimatului a fost stabilită în baza vechimii în muncă confirmată de 20 ani 00 luni 17 zile.

La 22 martie 2021, intimatul s-a adresat la Casa Națională de Asigurări Sociale cu o cerere prealabilă, prin care a solicitat anularea Deciziei CTAS Soroca și dispunerea achitării diferenței de pensie recalculată începând cu data stabilirii inițiale a acesteia.

Prin răspunsul CNAS nr.R-824/21 din 07 mai 2021, intimatului i-a fost refuzat în satisfacerea solicitării, din motive legal întemeiate.

Potrivit recurenței, perioada de activitate a intimatului în cadrul izolatorului de detenție provizorie al CNA nu oferă dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje. Or, potrivit art. 6 alin. (2) al Legii nr.1036/1996, colaboratori ai sistemului penitenciar sunt persoanele care dețin funcții în efectivul de trupă și în corpul de comandă ale sistemului penitenciar, abilitate să pună în executare pedepsele penale privative de libertate, detenția provizorie a persoanelor față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv sau sancțiunea arestului contravențional, precum și

măsurile de siguranță cu caracter medical aplicate deținuților care suferă de alcoolism și narcomanie.

Astfel, alegațiile intimatului nu sunt aplicabile prezentei cauze, deoarece acesta nu a activat în vreo funcție din cadrul sistemului penitenciar.

Respectiv, potrivit recurenței, temei pentru anularea deciziei CTAS Soroca nr.21/2021/2283 din 15 martie 2021 și a răspunsului CNAS nr. L-597/21 din 20 aprilie 2021, cu obligarea CNAS la reexaminarea și recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, cu achitarea diferenței de pensie recalculată, începând cu data stabilirii pensiei, nu este.

Totodată, recurenta a menționat că în cererea de chemare în judecată, intimatul a făcut trimitere la Ordinul MAI nr.96 din 20 martie 2018 cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militar din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Cu referire la acest aspect, recurenta a indicat că prevederile actelor normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome se aplică numai în partea în care nu depășesc cadrul stabilit de actul normativ de nivel superior pentru executarea căruia a fost emis și nu contravin prevederilor actelor respective.

Prin urmare, Ordinul nr.96/2018 emis de MAI în conformitate cu prevederile pct.7 lit. g) și pct.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994 „Cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar”, depășește prevederile actului normativ în temeiul căruia a fost emis.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că, la 25 mai 2021, Luncă Serghei a înaintat acțiune în instanța de contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil, și anume recalcularea

pensiei pentru vechime în muncă stabilită, ținând cont de înlesnirile: 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

Prin hotărârea din 26 octombrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis parțial acțiunea, fiind anulată decizia CTAS Soroca nr. 21/2021/2283 din 15 martie 2021 privind refuzul în recalcularea pensiei și răspunsul nr. L-597/21 din 20 aprilie 2021 privind respingerea cererii prealabile, cu obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea cuantumului pensiei lui Serghei Luncă, cu achitarea pensiei neachitate, luând în calcul confirmarea nr. 34/48-1852 din 12 februarie 2021, eliberată de Inspectoratul de Poliție Soroca a Inspectoratului General de Poliție, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei. Totodată s-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Serghei Luncă cheltuielile pentru acordarea asistenței juridice în mărime de 3 000 lei, fiind respinsă compensarea cheltuielilor de judecată în mărimea ce depășește suma de 3000 lei, ca neîntemeiată.

Prin decizia din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 26 octombrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or aceasta prezintă deficiențe în motivare. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de apelantă. Argumentele formulate în fața sa nu au fost clarificate, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

Astfel, Completul de judecată al instanței de recurs atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita lui Serghei Luncă pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu data stabilirii inițiale a pensiei.

În context, instanța de recurs menționează că prin decizia din 12 octombrie 2022 instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției de achitare lui Serghei Luncă a pensiei pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia, ținând cont de confirmarea nr. 34/48-1852 din 12 februarie 2021, eliberată de Inspectoratul de Poliție Soroca a Inspectoratului General de Poliție, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei, având în susținere prevederile art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, prin prisma căruia pensia stabilită și neîncasată la timp din vina organului de asigurări sociale care o stabilește sau o plătește, se achită fără niciun fel de limite în timp.

Însă din concluzia menționată nu poate fi dedus niciun argument referitor la vina pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia, pentru neachitarea acesteia intimatului Serghei Luncă pentru perioada începând cu 08 noiembrie 2005, or, în caz contrar, conform art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, suma pensiei calculată și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele

pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.

Articolul 61 alin. (1) al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, stabilește că recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Prevederi similare se conțin și în art. 143 din Codul administrativ, potrivit căruia un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil. Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

Dacă un act administrativ individual este retras conform alin. (3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.

Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sunt întrunite condițiile stabilite la art. 147 alin. (3).

Astfel, existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

Totodată, instanța de apel nu a motivat în nici un fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data pensionării inițiale a acestuia, în situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni.

Dacă instanța de judecată nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Naționale de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, și cum a stabilit termenul pentru care urmează a fi recalculată pensia, aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

În conformitate cu prevederile art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Potrivit art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Prin urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în cest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 12 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Luncă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul de Poliție Soroca, cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil, și se restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc